

10

กล่าวนของจิตสำนึก บนดินแดนแห่งความหวัง

โดย : กลุ่มเยาวชนอักษนะเชียงยืน
โรงเรียนเชียงยืนพิทยาคม จ.มหาสารคาม

การใช้สารเคมีในภาคเกษตรกรรม ในแง่หนึ่งอาจช่วยให้ได้ผลผลิตดี แต่ในอีกแง่หนึ่งก็เป็นทำลายดิน ทำให้ดินเสื่อม อันจะส่งผลต่อการปลูกพืชผักในระยะยาว

และนอกจากดินเสื่อมแล้ว บางครั้งการใช้สารเคมีนั้นอาจส่งผลโดยตรงต่อสัตว์ในพื้นที่ รวมไปถึงตัวเกษตรกรเองในกรณีที่มีสัมผัสสารเคมีโดยตรง ทั้งนี้ไม่ต้องนับรวมถึงผู้บริโภค ที่จะได้รับประทานเพียงความสวยงามของพืชผล แต่ภายในนั้นอุดมไปด้วยสารร้ายทำลายชีวิต

คงเพราะสารเคมีส่งผลเสียรอบด้านเช่นนี้ จึงทำให้เยาวชนกลุ่มหนึ่งใน จ.มหาสารคาม ตัดสินใจลุกขึ้นรณรงค์ให้เกษตรกรในพื้นที่ลดละเลิกการใช้สารเคมี เพื่อรักษาความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติของดินไว้ และเพื่อตัวเกษตรกร รวมถึงคนรอบข้างเอง

เมื่อลงสำรวจแปลง...พบว่าไม่มีสัตว์อาศัยอยู่ ในบริเวณนั้นเลย...และบริเวณที่น่าเหี้ยมเต่าง ไปทั้งหมู่บ้านบริเวณนั้นก็จะไหม้ตาย

แคนตาลูปเคลือบยาพิษ กับคุณภาพชีวิตที่ตกต่ำลง

จุดเริ่มต้นของโครงการลดมลพิษพื้นชีวิตดิน เริ่มต้นจากการที่กลุ่มเยาวชน อ.เชียงยืนได้เห็นถึงสภาพปัญหาในชุมชน นั่นคือ การใช้สารเคมีในการปลูกแคนตาลูป จากการลงพื้นที่สำรวจข้อมูล กลุ่มเยาวชนพบว่า หมู่บ้านแบก อ.เชียงยืน จ.มหาสารคาม เป็นพื้นที่ขนาดใหญ่ที่มีการปลูกแคนตาลูปเพื่อขายเมล็ดพันธุ์ เนื่องจากมีสภาพภูมิณีเวศที่มีคลองชลประทานไหลผ่านและมีบริษัทคอยรับซื้อที่แน่นอนในรูปแบบของการทำเกษตรพันธสัญญาที่บริษัทวางเงื่อนไขไว้ ทำให้เกษตรกรส่วนใหญ่จึงจำเป็นต้องพึ่งพาสารเคมีในแทบจะทุกขั้นตอนการปลูก ตั้งแต่การเตรียมดิน เพาะเมล็ดการผสมพันธุ์การฉีดพ่นเร่งผล การรักษาโรคและการกำจัดแมลงศัตรูพืชเรียกได้ว่านอกจากจะอยู่กับแคนตาลูปที่ตัวเองปลูกแล้ว เกษตรกรยังต้องอยู่ร่วมกับสารเคมีในแทบจะทุกขั้นตอนเลยทีเดียวโดยเฉพาะอย่างยิ่งหลังจากเก็บเกี่ยว ที่เกษตรกรต้องนำแคนตาลูปมาล้างเปลือกด้วยสารเคมีเพื่อฆ่าเชื้อก่อนผ่าเอาเมล็ด ถือเป็นการสัมผัสกับสารเคมีโดยตรง ส่งผลต่อสุขภาพของเกษตรกรในระยะยาว

และไม่ใช่ว่าเพียงเกษตรกรผู้ปลูก แต่สารเคมียังฝังลึกลงสู่ดิน เกิดเป็นปัญหาดินเสื่อมคุณภาพ รวมไปถึงส่งผลกระทบต่อชาวบ้านในบริเวณนั้นที่มีอาการเจ็บป่วยเรื้อรัง อันเกิดจากการแพ้สารเคมี มีอาการเวียนศีรษะจากการสูดดมสารเคมีขณะฉีดพ่นหรือในช่วงที่ฝนตกหากเดินไปตามพื้นที่เพาะปลูกก็จะเกิดอาการคันแสบเป็นผื่นทำให้ชาวบ้านบางรายไม่กล้าเดินผ่านแปลงปลูกแคนตาลูปกันเลยทีเดียว ทั้งนี้ยังไม่นับสัตว์น้อยสัตว์ใหญ่ในพื้นที่ ที่ต่างหายไปไม่เห็นแม้แต่เงา ส่งผลให้ชาวบ้านบ่นบอกรถึงภัยเงียบจากสารเคมีในดินนั้น

“เมื่อลงสำรวจแปลงที่ปลูกสลับกับนาข้าว พบว่าไม่มีสัตว์อาศัยอยู่ในบริเวณนั้นเลยไม่ว่าจะเป็นจิ้งหรีด มดแดง เขียด หรืองู และบริเวณที่น่าเหี้ยมเต่างไปทั้งหมู่บ้านบริเวณนั้นก็จะไหม้ตาย” ธีระวุฒิ ศรีมั่งคละ หรือ ‘แสน’ แกนนำกลุ่มเยาวชน อ.เชียงยืน เล่าถึงอันตรายจากสารเคมีที่ได้พบกับตัว

และที่น่ากังวลคือ จากการสำรวจพบว่ามีการนำบุตรหลานในชุมชน ทั้งเด็กที่เป็นบุตรหลานที่ต้องช่วยงานครอบครัว รวมถึงเด็กที่รับจ้างเกษตรกรรายอื่นๆ มาช่วยในกระบวนการปลูกแคนตาลูปทุกขั้นตอน ซึ่งส่วนใหญ่เด็กไม่ได้มีการใช้อุปกรณ์ป้องกันสารเคมี ทำให้ต้องสัมผัสกับสารเคมีโดยตรง จนอาจเกิดการสะสมของสารเคมีในร่างกาย รวมไปถึงในขั้นตอนของการผสมพันธุ์แคนตาลูปนั้น นอกจากทำในเวลากลางวันแล้ว ยังนิยมทำกันในเวลากลางคืนเนื่องจากให้ผลได้ดีกว่า เด็กบางคนจึงรับจ้างทำทั้งกลางวันและกลางคืนเพื่อแลกกับรายได้ 500 บาท จนร่างกายอ่อนเพลีย ต้องอาศัยหลับในห้องเรียนหรือขาดเรียน ซึ่งทำให้เด็กเสียการเรียนอย่างน่าเสียดาย

ก่อร่างสร้างกลุ่ม บนพื้นฐานการคิดวิเคราะห์

ด้วยตระหนักถึงผลกระทบที่กระจายครอบคลุมไปแทบทุกส่วน เยาวชนกลุ่มหนึ่งของโรงเรียนเชียงยืนพิทยาคมจึงร่วมกันก่อตั้ง ‘กลุ่มเยาวชนฮักนะเชียงยืน’ ขึ้นและจัดทำ ‘โครงการลดมลพิษพื้นชีวิตดิน’ โดยมีเป้าหมายอยู่ที่การสร้างแนวร่วมในชุมชนทั้งกลุ่มเกษตรกรในหมู่บ้านแบก และกลุ่มเยาวชนที่เป็นเด็กนักเรียนชั้นประถมในโรงเรียนบ้านแบกสมบูรณ์วิทย์ ให้เกิดความเข้าใจและตระหนักถึงผลกระทบจากการใช้สารเคมีในการเกษตรและร่วมดำเนินกิจกรรมพลิกฟื้นคืนชีพให้แก่ดินซึ่งเป็นทรัพยากรที่เป็นแหล่งอาหารของคนในหมู่บ้านต่อไป

เยาวชนได้เห็นมุมมองหลายๆ ด้าน เกิดการ ถกเถียงบนเหตุและผลเพื่อหาข้อสรุปร่วมกัน ในการดำเนินงาน ซึ่งช่วยให้เยาวชนเกิด กระบวนการคิดวิเคราะห์ก่อนที่จะลงมือทำ กิจกรรม

ในเมื่อหัวใจหลักของการสร้างแนวร่วมเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงคือ ข้อมูลของชุมชน กลุ่มจึงได้ทำการลงพื้นที่สำรวจข้อมูลและสอบถามข้อมูลจากชาวบ้านอย่างต่อเนื่อง แต่ด้วยความที่เด็กๆ ล้วนเป็นมือใหม่ด้วยกันทั้งสิ้น ทำให้พี่เลี้ยงโครงการอย่างอาจารย์เพ็ญศรี ใจกล้า ต้องก้าวเข้ามาเป็นกำลังสำคัญในการสร้างแรงบันดาลใจและแนะแนวรูปแบบการดำเนินงานให้แก่กลุ่ม โดยอาจารย์เพ็ญศรีมีบทบาทในการช่วยหนุนเสริมกลุ่มด้วยการสร้างกระบวนการเรียนรู้ในรูปแบบของ Project/Problem based Learning หรือการเรียนรู้จากการทำโครงการและผ่านปัญหา โดยมุ่งให้ลูกศิษย์ได้เรียนรู้การแก้ปัญหาและร่วมรับผิดชอบต่อสังคมผ่านกระบวนการ 3 ขั้นตอน คือ

1. เรียนรู้จากโจทย์ปัญหาในพื้นที่
2. ลงมือปฏิบัติให้จริง
3. สรุปบทเรียนร่วมกัน

โดยทั้งหมดนี้ อาจารย์เพ็ญศรีจะใช้วิธีการตั้งคำถามให้เด็กๆ ได้คิดก่อนปล่อยให้พวกเขาได้ตัดสินใจเลือกแนวทางการทำงานและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยตัวเองโดยอาจารย์วางตัวเป็นผู้รับฟัง

“วิธีนี้ทำให้เยาวชนได้เห็นมุมมองหลายๆ ด้าน เกิดการถกเถียงบนเหตุและผลเพื่อหาข้อสรุปร่วมกันในการดำเนินงาน ซึ่งช่วยให้เยาวชนเกิดกระบวนการคิดวิเคราะห์ก่อนที่จะลงมือทำกิจกรรมถึงแม้บางครั้งอาจมีกระบวนการที่น่าเบื่อ แต่ก็เพื่อลดความขัดแย้งที่กำลังจะเกิดขึ้นจากการถกเถียงกันของสมาชิกในกลุ่ม” อาจารย์เพ็ญศรีกล่าวถึงบทบาทของตนเองในฐานะพี่เลี้ยงอย่างอารมณ์ดี

ร่วมใจพลิกฟื้น ถิ่นชีวิตให้ดิน

ด้วยคำแนะนำจากอาจารย์เพ็ญศรีและพี่เลี้ยงโครงการจากมูลนิธิกองทุนไทย กลุ่มจึงได้มีการประชุมหารือกันเพื่อวางแผนงานในการดำเนินโครงการให้มีความชัดเจนและเป็นระบบมากขึ้น โดยอาศัย ‘ภูเขา 3 ลูก’ ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ช่วยในการคิดและวางแผนเป้าหมายในแต่ละระยะของการทำงาน ทำให้กลุ่มเห็นภาพการก้าวเดินไปสู่ความสำเร็จได้ชัดเจนขึ้น

“การแบ่งภูเขาออกเป็น 3 ลูก คือการแบ่งงานออกเป็น 3 ส่วน โดยเริ่มจากระดับง่ายระดับปานกลาง และระดับยาก ทำให้เกิดความเข้าใจและเห็นภาพการดำเนินงานได้ชัดเจนกว่า” ศิริลักษณ์ สงคราม หรือ ‘เปรี้ยว’ หนึ่งในแกนนำกล่าวถึงเครื่องมือการทำงานที่เธอได้เรียนรู้ก่อนอธิบายต่อว่า

1. ระดับง่าย เป็นงานที่ง่ายที่สุด และต้องทำก่อนเป็นอันดับแรก ได้แก่ การลงพื้นที่ ศึกษา เก็บข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล เช่น การลงพื้นที่เก็บข้อมูลพื้นฐานการปลูกแคนตาลูปและสารเคมีที่ใช้จากเกษตรกรในพื้นที่ การประสานกับโรงพยาบาลหรือโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเพื่อศึกษาข้อมูลการเจ็บป่วยของคนในชุมชน การศึกษาวิธีการทำปุ๋ยชีวภาพและการตรวจวัดสารตกค้างในดิน การเข้าร่วมเวทีเสวนาชาวบ้านเรื่องการทำเกษตรพันธะสัญญา รวมไปถึงการเก็บ

การแบ่งภูเขากออกเป็น 3 ลูกคือการแบ่ง งานออกเป็น 3 ส่วนโดยเริ่มจากระดับง่าย ระดับกลางและระดับยากทำให้เกิดความ เข้าใจและเห็นภาพการดำเนินงานได้ชัดเจนกว่า

ตัวอย่างดินและนำไปตรวจสอบสารตกค้าง และการนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสรุปผล

2. ระดับปานกลาง เป็นงานที่ขยายผลต่อจากระดับง่าย คือการนำข้อมูลที่ได้มาขยายผลเพื่อสร้างเครือข่าย ผ่านกิจกรรมค่ายต่างๆ และนำไปสู่การผลักดันในกลุ่มและเครือข่ายให้เกิดการลงมือปฏิบัติงานจริง เช่น การเก็บตัวอย่างดินในสวนของน้องๆ เครือข่าย, การตรวจวัดสารตกค้างในดิน รวมถึงการลงพื้นที่สอบถามอาการเจ็บป่วยจากการใช้สารเคมีของคนในชุมชน

3. ระดับยาก เป็นงานที่ต้องอาศัยความร่วมมือของคนในชุมชน และต้องใช้เวลานานเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น ซึ่งกิจกรรมที่กลุ่มตั้งไว้คือการคืนข้อมูลผลการตรวจดินให้แก่ชุมชน โดยใช้รูปแบบการนำเสนอด้วยละครเวทีพร้อมเปิดเวทีเสวนาแลกเปลี่ยนกับชุมชน เพื่อนำไปสู่เป้าหมายสูงสุด นั่นคือ ชุมชนตระหนัก เข้าใจ และลดการใช้สารเคมี

หลังจากได้วางแผนทางการดำเนินโครงการอย่างชัดเจนแล้ว กลุ่มก็ได้ตั้งต้นลงพื้นที่สำรวจและเก็บข้อมูลอีกครั้งอย่างละเอียดโดยทำการเก็บข้อมูลการปลูกแคนตาลูปทุกขั้นตอน เพื่อให้เห็นวงจรของการผลิต รวมถึงสารเคมีที่ใช้ในแต่ละขั้นตอนพร้อมทั้งศึกษาผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการใช้สารเคมีในการเพาะปลูกและสารตกค้างในดินจากการใช้สารเคมีโดยใช้ความพยายามหาวิธีตรวจวัดสารตกค้าง แต่ก็เกินกำลังความสามารถ เนื่องจากวิธีการตรวจวัดต้องใช้ผู้เชี่ยวชาญและมีความซับซ้อน จึงปรับมาเป็นการตรวจวัดความอุดมสมบูรณ์ของดินแทน

“เราลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลและสร้างความคุ้นเคยกับชาวบ้านครั้งแล้วครั้งเล่าในทุกๆ ครั้งเราจะประชุมกันก่อนลงพื้นที่ และหลังการลงพื้นที่ก็จะมานั่งสรุปกันว่าเราได้อะไรจากการลงพื้นที่แต่ละครั้งและยังขาดเหลืออะไรบ้าง เราควรลงพื้นที่เก็บข้อมูลอีกหรือไม่ ส่วนเรื่องสารเคมีเราก็ลงพื้นที่ไปศึกษาการปลูกแคนตาลูปและการใช้สารเคมีของชาวบ้านเองถึงแปลงเพาะปลูกกันจริงๆ เลย” เบียร์ยกกล่าวด้วยรอยยิ้ม

ขอบเขตการลงพื้นที่สำรวจและเก็บข้อมูลของกลุ่มนั้น ครอบคลุมใน 2 ประเด็นใหญ่ คือ สภาพของดิน และสภาพของคน

สภาพของดิน กลุ่มได้ลงพื้นที่เก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเพาะปลูก อันได้แก่ การใช้ปุ๋ยและยาปราบศัตรูพืชประเภทสารเคมีของเกษตรกรรวมถึงระยะเวลาในการใช้สารเคมีพร้อมๆ กับการศึกษาเรียนรู้โครงสร้างของดินและดำเนินกระบวนการตรวจวัดความอุดมสมบูรณ์ของดิน อาทิ ธาตุอาหารในดิน เนื้อดิน สารอินทรีย์ในดิน จากอาจารย์มหาวิทยาลัยมหาสารคามร่วมด้วย

สภาพของคน กลุ่มได้ทำการศึกษาผลการตรวจเลือดของชุมชนและข้อมูล การเจ็บป่วยของคนในชุมชน จากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านแบก (รพสต.) พร้อมประสานกับนักวิจัยที่กำลังดำเนินการวิจัยติดตามผลกระทบต่อ สุขภาพจากการทำเกษตรพันธะสัญญาร่วมด้วย

ซึ่งเป็นการหาข้อมูลเหล่านี้เอง ที่ทำให้กลุ่มได้รู้จักการทำงานเป็นทีมและ การผ่านพ้นอุปสรรคด้วยความเข้าใจ

“ในการหาข้อมูลของพวกเรามีทั้งความยากง่ายร่วมกัน ผ่านพ้นอุปสรรค ด้วยกันนับไม่ถ้วน ไม่ว่าจะเป็นปัญหาเรื่องเวลา สถานที่ สถานการณ์ และเรื่อง ส่วนตัว มีหลายครั้งที่ทะเลาะ มีปัญหากัน แต่ก็สามารถปรับความเข้าใจกันได้และ การหาข้อมูลก็ไม่ใช่แค่ในห้องเรียน แต่ไปศึกษาหาข้อมูลจากหลายที่ เช่น มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ข้อมูลจากปราชญ์ชาวบ้าน ข้อมูลงานวิจัยของชาวบ้าน” เบียร์กล่าว

เมื่อได้ข้อมูลแล้ว กลุ่มได้นำข้อมูลทั้ง 2 ส่วนมาประชุมสังเคราะห์และสรุปผลออกมาซึ่งผลก็เป็นไปตามที่กลุ่มสันนิษฐานไว้ นั่นคือ มีดินเสื่อมโทรม ความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำ ซึ่งอาจส่งผลต่อการเพาะปลูกและผลผลิตในอนาคต

อนึ่ง กลุ่มคงจะไม่สามารถดำเนินกิจกรรมได้อย่างคล่องตัวนัก หากไม่ได้รับความช่วยเหลือและสนับสนุนจากอาจารย์พิเศษที่ช่วยประสานงานขออนุญาตผู้อำนวยการโรงเรียน ครูประจำวิชา รวมถึงครูประจำชั้น ให้นักเรียนในกลุ่มสามารถออกไปทำกิจกรรมภายนอกโรงเรียนได้

แต่ทั้งนี้ ความช่วยเหลือในการประสานงานดังกล่าวก็เป็นเพียงระยะแรกเท่านั้น เพราะหลังจากได้เรียนรู้วิธีการประสานงานจากครูพี่เลี้ยงแล้ว เยาวชนได้มีการแบ่งบทบาทในการประสานงานด้วยตัวเอง ครูพิเศษจึงมีหน้าที่เพียงช่วยร่างหนังสือขออนุญาตการทำกิจกรรมให้แก่กลุ่ม และทางกลุ่มจะเป็นผู้เดินเรื่องต่อกันเองทั้งการประสานงานกับชุมชนและหน่วยงานราชการ

ก่อสร้างสร้างเครือข่าย และขยายผลสู่ชุมชน

เมื่อได้ข้อมูลที่สามารถชี้ชัดได้ถึงผลกระทบจากสารเคมีที่เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมแล้ว ก็ถึงเวลาที่กลุ่มจะขยายผลข้อมูลนั้นออกสู่ภายนอกกลุ่ม โดยมีการขยายผล 2 ระดับ คือ ระดับเยาวชน และระดับชุมชน

ระดับเยาวชน ค่ายเป็นเครื่องมือในการขยายผล เป็นการขยายผลข้อมูลเพื่อสร้างเครือข่ายเยาวชนแนวร่วมให้ตระหนักถึงผลกระทบการใช้สารเคมีในการเพาะปลูก และให้เครือข่ายเยาวชนเป็นผู้ขยายผลข้อมูลต่ออีกทอดหนึ่ง โดยกลุ่มใช้การจัดค่ายเป็นเครื่องมือในการขยายผล 2 ค่ายด้วยกัน ได้แก่

- ค่ายเพื่อนบอกเพื่อน จัดขึ้นเพื่อบอกเล่าถึงผลกระทบการตรวจเลือดและการเจ็บป่วยของคนในชุมชน อันเกิดจากสารเคมีที่ใช้ในการเพาะปลูก รวมไปถึงให้ความรู้เรื่องมลพิษในดินและการเก็บตัวอย่างดินให้แก่เพื่อนในโรงเรียนเชียงยืนพิทยาคม จำนวน 78 คน

- ค่ายรักบ้านเกิด เป็นการนำเยาวชนที่มาเข้าร่วมลงพื้นที่เรียนรู้ผลกระทบจากการใช้สารเคมีในการเพาะปลูกและเรียนรู้การเก็บตัวอย่างดินในพื้นที่จริงโดยจัดให้กับน้องระดับประถมศึกษาโรงเรียนบ้านแบกซึ่งอยู่ในพื้นที่จำนวน 100 คน

“เรารู้และบอกต่อให้เครือข่ายได้รู้เพราะเราไม่ใช้คนที่อยู่ในพื้นที่ที่มีปัญหาเราบอกเพื่อนแล้วให้เพื่อนไปบอกต่อ” ศิริณญา บุญอาจ หรือ ‘เนส’ กล่าวถึงกุศโลบายในการจัดค่ายของกลุ่ม

ระดับชุมชน เมื่อศึกษาข้อมูลได้ครบทุกด้าน ก็ถึงเวลาที่กลุ่มจะทำการขยายผลและคืนข้อมูลให้แก่ชุมชน โดยกลุ่มได้จัด ‘เวทีกิจกรรมปลูกผักบ้านเกิด’ เพื่อสร้างความตระหนักให้แก่คนในชุมชนได้รู้และเข้าใจถึงผลกระทบจากการใช้

บ้านแบกเวลานี้เป็นดินแดนแห่งความหวังค่ะ
 ครุ่นหวังว่าชุมชนจะดีขึ้น จากเด็ก ๆ ที่ได้เรียนรู้
 และเติบโตอย่างมีคุณภาพบนความถูกต้อง
 และบนทางที่ดี

สารเคมีในการเพาะปลูก พร้อมทั้งพยายามผลักดันไปสู่การเปลี่ยนแปลงรูปแบบ
 การเพาะปลูกโดยไม่ใช้สารเคมีในอนาคต ซึ่งการขยายผลในระดับนี้ กลุ่มเลือกใช้
 วิธีการจัดเวทีเสวนาค้นข้อมูลจากการศึกษาสู่ชุมชน โดยใช้การสื่อสารผ่านละครซึ่ง
 ในขั้นตอนนี้น้องๆ ต้องเรียนรู้ร่วมกันในการทำละคร เพื่อสื่อสารประเด็นปัญหา โดย
 เลือกเนื้อหาที่น่าสนใจแล้วนำมาสร้างเป็นบทละคร ฉายภาพให้เห็นถึงในอดีตที่ชุมชน
 มีประเพณีบุญเบิกฟ้า เป็นพิธีกรรมที่ชาวบ้านเคารพธรรมชาติแล้วนำปุ๋ยมาใส่ดิน
 และหลังจากนั้น กลุ่มได้จัดให้มีการร่วมพูดคุยหาทางออกร่วมกับคนใน
 ชุมชนผ่านเวทีเสวนา โดยมีผู้ใหญ่บ้าน ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านแบก ตัวแทน
 โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เกษตรกร และตัวแทนเยาวชน ได้มาพูดคุยถึง
 สถานการณ์ปัญหาในมุมมองของแต่ละคน

เรียนรู้เพื่อเติบโต และก้าวต่อไป

ผลของการจัดเสวนาค้นข้อมูลให้แก่คนในชุมชนของกลุ่มถือว่าประสบ
 ความสำเร็จ แต่ไม่เต็มร้อย เนื่องจากเกษตรกรหลายคนยังเข้าใจเป้าหมายในการ
 ทำโครงการของกลุ่มผิดไป คือ ไม่เข้าใจว่าเด็กต้องการเก็บข้อมูลไปใช้ในการ
 วิเคราะห์เพื่อช่วยแก้ปัญหาดินเสื่อมโทรมและแก้ปัญหาสุขภาพของคนในชุมชน
 และแม้กลุ่มจะพยายามสร้างความเข้าใจให้เกิดขึ้นได้ แต่แนวทางในการต่อยอด
 การรับรู้ไปสู่การปฏิบัติจริงนั้น ก็ยังไม่เห็นหนทาง

“ชาวบ้านบอกว่า ถ้าให้คนบ้านแบกเลิกเขาเลิกไม่ได้หรอกเพราะเขามีรายได้
 จากตรงนี้ชาวบ้านเข้าใจว่าเราจะให้เขาเลิกทำไปเลย” เป้าหมายถึงความเข้าใจผิด
 ของชาวบ้านส่วนใหญ่

ขณะที่เนสก็ยอมรับว่า “การสร้างการรับรู้ให้กับคนในชุมชนเป็นเรื่องยาก
 และต้องใช้เวลานานพอสมควร”

อย่างไรก็ตาม แม้สิ่งที่คาดหวังจะยังไม่เต็มร้อย เนื่องจากงานพัฒนาเป็นงานที่ต้องอาศัยระยะเวลาและความอดทนอย่างสูง แต่อย่างน้อยที่สุด ณ วันนี้ชาวบ้านแบกส่วนใหญ่ก็ได้รับรู้ถึงผลกระทบมากมายที่เกิดจากการใช้สารเคมีในการปลูกแคนตาลูป ซึ่งถือเป็นจุดเริ่มต้นที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงต่อไปในอนาคต

ที่เชื่อเช่นนั้น เพราะว่าวันนี้ในชุมชนได้มีคณะทำงานด้านการอนุรักษ์ดินเกิดขึ้นแล้ว แม้จะเป็นเพียงกลุ่มเยาวชน แต่กลุ่มเยาวชนเหล่านี้แหละที่ได้ศึกษาหาความรู้มากมาย ได้ลงมือปฏิบัติงานบนพื้นที่จริง ด้วยการร่วมแรงร่วมใจกันทำงานเป็นทีม และมีจิตสำนึกเต็มเปี่ยมที่จะร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการช่วยพลิกฟื้นผืนดินของถิ่นเกิดให้รอดพ้นจากความเสื่อมโทรม พร้อมๆ กับช่วยชีวิตของคนในชุมชน ให้รอดพ้นจากสารเคมีอันตรายที่แพร่กระจายอยู่ในทุกลมหายใจ

“บ้านแบกเวลานี้เป็นดินแดนแห่งความหวังค่ะ ครูหวังว่าชุมชนจะดีขึ้นจากเด็กๆ ที่ได้เรียนรู้และเติบโตอย่างมีคุณภาพบนความถูกต้องและบนทางที่ดี” ครูเพ็ญศรีทิ้งท้ายพลางทอดสายตาไกลออกไป

ในวันนี้ แม้สารเคมีจะยังไม่หายไป แต่หมู่บ้านแบก อ.เชียงยืน จ.มหาสารคาม ก็ได้กลายเป็นดินแดนแห่งความหวังของใครหลายๆ คน ว่าสักวันหนึ่งความหวังที่สารเคมีจะถูกลด ละ เลิก ดินจะกลับคืนสู่ความอุดมสมบูรณ์อีกครั้ง พร้อมๆ กับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนที่จะเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี ทุกอย่างจะเกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม

ด้วยฝีมือของเหล่ากล้าอ่อน...เยาวชนผู้รักแผ่นดินเกิดเหล่านี้ที่กำลังเติบโตเป็นไม้ใหญ่ อุ้มชูชุมชนในอนาคตข้างหน้าสืบต่อไป

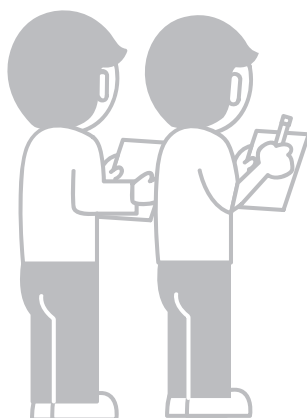

สรุปขั้นตอนการทำงาน

ทำยังไงดี ที่จะทำให้ชาวบ้านเลิกใช้
สารเคมีเพราะมันทำให้ดินเสื่อมสภาพ
แถมสารเคมียังสะสมในร่างกายของ
เกษตรกรอีกด้วย

เก็บข้อมูลกระบวนการปลูกแคนตาลูป
ผลกระทบจากการใช้สารเคมี
และสารตกค้างในดิน

เรียนรู้เรื่องดินและการตรวจ
ความอุดมสมบูรณ์ของดินจาก
ผู้เชี่ยวชาญ

ศึกษาผลการตรวจเลือดของคน
ในชุมชน

จัดค่ายบอกเล่าสถานการณ์และ
ผลกระทบจากการใช้สารเคมีแก่
เพื่อนในโรงเรียน หวังบอกต่อ
สู่พ่อแม่

คืนข้อมูลให้คนในชุมชน โดยนำเสนอ
ผ่านละครเวที

สิ่งที่ได้เรียนรู้

ธีระวุฒิ ศรีมงคล (แสน)

“การได้เข้าร่วมโครงการทำให้ผมได้เรียนรู้การทำงานเป็นทีม ได้เปิดใจรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนๆ ไม่จำกัดความคิดของเพื่อนด้วยความคิดของตัวเองเพราะจะทำให้เพื่อนไม่กล้าที่จะพูดหรือแสดงความคิดเห็นออกมา”

ศรินญา บุญอาจ (เนส)

“โครงการทำให้ได้รู้ว่า สิ่งสำคัญของการขับเคลื่อนงานคือตัวเอง ต้องรู้ในเรื่องต่างๆ อย่างถ่องแท้ก่อน ทั้งเรื่องเศรษฐกิจ การทำการเกษตรภายใต้พันธสัญญา กระบวนการผลิตแคนตาลูป ผลกระทบต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม แมลงศัตรูพืช วิธีการทำการเกษตรดั้งเดิมของชุมชน หรือการตรวจสอบสารตกค้างในดิน เราจำเป็นต้องศึกษาให้รู้จักก่อนที่จะสื่อสารหรือไปบอกต่อแก่คนอื่น”

ศิริลักษณ์ สงคราม (เปรี้ยว)

“ได้เรียนรู้การทำงานร่วมกันเป็นทีมที่ทุกคนต้องให้ความสำคัญซึ่งกันและกัน ห่วงใยกัน เข้าใจถึงการแสดงออกของเพื่อนๆ การได้ร่วมทำกิจกรรมกันบ่อยๆ ทำให้ได้รู้จักชีวิตของเพื่อนๆ ในกลุ่มมากขึ้น สนุกกันและไว้วางใจกันมากขึ้น นอกจากนี้ยังได้เรียนรู้การจัดระบบระเบียบการทำงานของตัวเองว่างานไหนควรทำก่อนและงานไหนควรทำทีหลัง”

ที่ปรึกษากลุ่มเยาวชน

ครูเพ็ญศรี ใจกล้า

“อยากให้เด็กๆ ได้เรียนรู้ และมีทักษะการอยู่รอดในวันที่พวกเขาเติบโตไปทำงานอยู่ในสังคม ครูอยากเห็นพัฒนาการของพวกเขาว่าจะพัฒนาไปถึงไหน ตลอดมาจึงพยายามส่งเสริมศักยภาพแก่พวกเขา ให้พวกเขาเรียนรู้ผ่านกระบวนการแก้ปัญหา และครูเองก็ได้เรียนรู้ไปพร้อมกับพวกเขาด้วย”

โครงการลดมลพิษพื้นชีวิตดิน

โดย : กลุ่มเยาวชนอักษะเชียงยืน

โรงเรียนเชียงยืนพิทยาคม จ.มหาสารคาม

หัวหน้าโครงการ

นายธีระวุฒิ ศรีมงคล

คณะทำงานโครงการ

1. นางสาวศิริินญา บุญอาจ
2. นายอนุชา ส่องแก้ว
3. นางสาวศิริลักษณ์ โพธิ์หล้า
4. นางสาวศิริลักษณ์ สงคราม
5. นายกฤษฎา นาซอน
6. นายเกียรติพล พลศิริ
7. นางสาวนุสรียา พิมพ์า
8. นางสาวภาวิณี แก้วศิลา
9. นางสาวศิริวรรณ ทะสา

ที่ปรึกษาโครงการ

1. อาจารย์เพ็ญศรี ใจกล้า
- โรงเรียนเชียงยืนพิทยาคม

